

הַלְבוֹת רוֹצֵחַ וְשׂוֹמֵר נַפֵּשׁ פָּרֵק ה

א. כָּל הַהוֹרֵג בְּשִׁגְגָה גוֹלָה מִמִּדִּינָה שֶׁהֵרֵג בָּהּ לְעָרִי מִקְלָט, וּמִצִּוֹת עֲשֵׂה לְהַגְלוֹתוֹ: שֶׁנֶּאֱמַר "וַיֵּשֶׁב בָּהּ, עַד-מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל" (במדבר לה, כה). וְהִזְהִירוּ בֵּית דִּין שֶׁלֹּא לִקַּח כֹּפֶר מִן הָרוֹצֵחַ בְּשִׁגְגָה כְּדִי לֵישֵׁב בְּעִירוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלֹא-תִקְחוּ כֹפֶר, לָנוֹס אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ" (במדבר לה, לב).

ב. אִין הָרוֹצֵחַ בְּשִׁגְגָה גוֹלָה, אֲלֵא אִם כֵּן מֵת הַנֶּהֱרָג מִיָּד; אֲבָל אִם חָבַל בּוֹ בְּשִׁגְגָה, אָף עַל פִּי שְׁאֲמָדוּהוּ לְמִיתָה, וְחָלָה וּמֵת אִינוּ גוֹלָה: שֶׁמָּא הוּא קָרַב אֶת מִיתַת עֲצָמוֹ, אוֹ הָרוּחַ נִכְנָסָה בְּחִבּוּרָתוֹ וְהִרְגָתוֹ. אֲפָלוּ שָׁחַט בּוֹ כָּל שְׁנֵי הַסִּמָּנִים, וְעָמַד מַעַט אִינוּ גוֹלָה עַל יָדוֹ. לְפִיכָךְ אִם לֹא פָּרַס כָּלָל, אוֹ שֶׁשָּׁחַטוּ בַּמָּקוֹם שֶׁאִין הָרוּחַ מְנַשְׁבֶּת בּוֹ כַּגֹּזֶן בֵּית סָתוּם שֶׁלְשִׁישׁ הָרִי זֶה גוֹלָה. וְכֵן כָּל פְּיוּצָא בְּזֶה.

ג. יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵרֵג בְּשִׁגְגָה אֶת הָעֶבֶד, אוֹ אֶת גֵּר תוֹשֵׁב גוֹלָה. וְכֵן הָעֶבֶד שֶׁהֵרֵג בְּשִׁגְגָה אֶת יִשְׂרָאֵל, אוֹ אֶת גֵּר תוֹשֵׁב; וְכֵן גֵּר תוֹשֵׁב שֶׁהֵרֵג אֶת גֵּר תוֹשֵׁב, אוֹ אֶת הָעֶבֶד בְּשִׁגְגָה גוֹלָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל, וְלִגֵּר וְלִתּוֹשֵׁב בְּתוֹכָם" (ראה במדבר לה, טו).

ד. גֵּר תוֹשֵׁב שֶׁהֵרֵג אֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁגְגָה אָף עַל פִּי שֶׁהוּא שׁוֹגֵג, הָרִי זֶה נֶהֱרָג: אָדָם מוּעָד לְעוֹלָם. וְכֵן גֵּר תוֹשֵׁב שֶׁהֵרֵג גֵּר תוֹשֵׁב מִפְּנֵי שֶׁעָלָה עַל דַּעְתּוֹ שֶׁמָּתַר לְהִרְגּוֹ, הָרִי זֶה קָרוֹב לְמִזִּיד; וְנֶהֱרָג עָלָיו, הוּאִיל וְנִתְפָּוֶן לְהִרְגּוֹ. וְגוֹי שֶׁהֵרֵג אֶת הַגּוֹי בְּשִׁגְגָה אִין עָרִי מִקְלָט קוֹלְטוֹת אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִיתָה לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל" (ראה במדבר לה, טו).

ה. הַבֵּן שֶׁהֵרֵג אֶת אָבִיו בְּשִׁגְגָה, גוֹלָה. וְכֵן הָאֵב שֶׁהֵרֵג אֶת בְּנוֹ בְּשִׁגְגָה, גוֹלָה עַל יָדוֹ: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשֶׁהִרְגּוֹ שֶׁלֹּא בְּשַׁעַת לְמוּד, אוֹ שֶׁהָיָה מְלַמְּדוֹ אֲמָנוֹת אַחֲרַת שְׁאִינוּ צָרִיךְ לָהּ. אֲבָל אִם יָסַר אֶת בְּנוֹ כְּדִי לְלַמְּדוֹ תוֹרָה אוֹ חֻכָּמָה אוֹ אֲמָנוֹת, וּמֵת פְּטוּר.

ו. וְכֵן הָרַב הַמֶּכֶּה אֶת תַּלְמִידוֹ, אוֹ שְׁלוּחַ בֵּית דִּין שֶׁהִכָּה אֶת בַּעַל דִּין הַנִּמְנָע מִלְּבוֹא לְדִין, וְהָמִיתוֹ בְּשִׁגְגָה פְּטוּרִין מִן הַגְּלוּת: שֶׁנֶּאֱמַר "לַחֲטָב עֲצִים" (דברים יט, ה), לְדַבְּרֵי הָרִשׁוֹת; יֵצֵא הָאֵב הַמֶּכֶּה אֶת בְּנוֹ, וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ, וְשְׁלוּחַ בֵּית דִּין שֶׁהָרִי שָׁגְגוּ וְהִרְגּוּ, בְּשַׁעַת עֲשִׂית הַמִּצְוָה.

ז. בַּתְּחִלָּה, אֶחָד שׁוֹגֵג וְאֶחָד מִזִּיד, מִקְדִּימִין לְעָרִי מִקְלָט; וּבֵית דִּין שֶׁלֹּאֲוֹתָהּ הָעִיר שֶׁהֵרֵג בָּהּ שׁוֹלְחִין וּמִבְּיֹאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְדָנִין אוֹתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר "וְשִׁלְחוּ זִקְנֵי עִירוֹ, וְלָקְחוּ אוֹתוֹ מִשָּׁם" (דברים יט, יב). מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב מִיתָה מִמִּיתִין אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְנִתְּנוּ אוֹתוֹ, בְּיַד גֹּאֵל הַדָּם" (שם); מִי שֶׁנִּפְטָר פּוֹטְרִים אוֹתוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהִצִּילוּ הָעֵדָה אֶת-הָרֹצֵחַ, מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם" (במדבר לה, כה); מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב גְּלוּת מִחֲזִירִין אוֹתוֹ לְמִקְוָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָשִׁיבוּ אוֹתוֹ הָעֵדָה, אֶל-עִיר מִקְלָטוֹ" (שם).

ח. כְּשֶׁמְשִׁיבִין אוֹתוֹ, מוֹסְרִין לוֹ שְׁנֵי תַלְמִידֵי חֻכָּמִים: שֶׁמָּא יִהְרָגְנוּ גּוֹאֵל הַדָּם בְּדֶרֶךְ; וְאוֹמְרִין לָהֶם אַל תִּנְהַגוּ בּוֹ מִנְהַג שׁוֹפְכֵי דָמִים, בְּשׁוֹגֵג בָּא מַעֲשֵׂה לִידוֹ.

ט. רוֹצֵחַ בְּשִׁגְגָה שֶׁהִרְגּוֹ גּוֹאֵל הַדָּם חוּץ לְתַחוּם עִיר מִקְלָטוֹ פְּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר "וְלוֹ, אִין מִשְׁפַּט-מוֹת" (דברים יט, ו). אֶחָד הַהוֹרֵג

בדרך קדם שיכנס לעיר מקלטו, או שהרגו בחזירתו עם השנים
ששומרין אותו. נכנס לעיר מקלטו, ויצא חוץ לתחומה בזדון
הרי זה התיר עצמו למיתה, ורשות לגואל הדם להרגו; ואם
הרגו כל אדם אין חיבין עליו, שנאמר "אין לו, דם" (במדבר
לה, כז).

י. יצא חוץ לתחום עיר מקלטו בשגגה כל ההורגו, בין גואל
הדם בין שאר אדם גולה על ידו; הרגו בתוך תחום עיר מקלטו,
אפלו גואל הדם הרי זה נהרג עליו.

יא. המזבח קולט שהרי נאמר בהורג בזדון "מעם מזבחי,
תקחנו למות" (שמות כא, יד), מכלל שההורג בשגגה אינו נהרג
במזבח. לפיכך ההורג בשגגה, וקלטו מזבח, והרגו שם גואל
הדם הרי זה נהרג עליו, כמו שהרגו בתוך עיר מקלטו.

יב. אין קולט אלא גגו שלמזבח בית העולמים בלבד; ואינו
קולט אלא כוהן, ועבודה בידו. אבל זר, או כוהן שאינו עובד
עבודה בשעה שנהרג, או שהיה עובד ולא היה על גגו אלא
סמוך למזבח, או אחז בקרנותיו אינו נקלט. וכל מי שקלטו
המזבח, אין מניחין אותו שם; אלא מוסרין לו שומרין, ומגלין
אותו לערי מקלט.

יג. במה דברים אמורים, במחייב גלות. אבל מי שפחד מן
המלך שלא יהרגנו בדין המלכות, או מבית דין שלא יהרגוהו
בהוראת שעה, וברח למזבח ונסמך לו, ואפלו היה זר הרי זה
נצול; ואין לוקחין אותו מעל המזבח למות לעולם, אלא אם
כן נתחייב מיתת בית דין בעדות גמורה והתראה, כשאר כל
הרוגי בית דין תמיד.